

Moravská vysoká škola Olomouc, o.p.s.

OBČANSKÉ PRÁVO

Zásady soukromého práva

Zásady soukromého práva

- *Zásada* = základní hodnotový soud, který podstatně ovlivňuje dotčenou právní materii. Určité východisko právní úpravy.
- upraveny v obecné části občanského zákoníku v hlavě I (psané + nepsané)
- Funkce zásad: poznávací (poznání významu, smyslu, účelu normy), interpretační, aplikační, tvorba práva

Zásady soukromého práva

- *§ 3 odst. 2 -> soukromé právo spočívá zejména na zásadách, že*
- *a) každý má právo na ochranu svého života a zdraví, jakož i svobody, cti, důstojnosti a soukromí,*
- *b) rodina, rodičovství a manželství požívají zvláštní zákonné ochrany,*
- *c) nikdo nesmí pro nedostatek věku, rozumu nebo pro závislost svého postavení utrpět nedůvodnou újmu; nikdo však také nesmí bezdůvodně těžít z vlastní neschopnosti k újmě druhých,*
- *d) daný slib zavazuje a smlouvy mají být splněny,*
- *e) vlastnické právo je chráněno zákonem a jen zákon může stanovit, jak vlastnické právo vzniká a zaniká, a že*
- *f) nikomu nelze odeprít, co mu po právu náleží.*

Zásada autonomie vůle

- *Přímý výraz svobody jedince: možnost dle své vůle uspořádat své záležitosti*
- ***Projevy:** Svoboda učinit určitý úkon (X smluvní přímus)*
- *Svoboda volby adresáta*
- *Svoboda volby obsahu (srov. dispozitivnost norem občanského práva)*

Zásada autonomie vůle

- § 1 odst. 2 NOZ: „Nezakazuje-li to zákon výslovně, mohou si osoby ujednat práva a povinnosti odchýlně od zákona; zakázána jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek a právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.“
- Základní kategorie:
- **Dobré mravy**
- II.ÚS 249/97 "Dobré mravy" jsou souhrnem etických, obecně zachovávaných a uznávaných zásad, jejichž dodržování je mnohdy zajišťováno i právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými morálními zásadami demokratické společnosti.
- **Veřejný pořádek:**
- základní pravidla společnosti, na kterých je třeba trvat, tj. které nelze přiřadit svobodné dispozici jednotlivců

Zásada poctivosti

- *§ 6*
- *(1) Každý má povinnost jednat v právním styku poctivě.*
- *(2) Nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého nebo protiprávního činu. Nikdo nesmí těžit ani z protiprávního stavu, který vyvolal nebo nad kterým má kontrolu.*

- *X poctivost nutno odlišovat od dobré víry (bona fide) = subjektivní přesvědčení jednajícího subjektu o souladnosti jeho postupu s právem*
- *X poctivost je založena na objektivním měřítku*
- *§ 7 Má se za to, že ten, kdo jednal určitým způsobem, jednal poctivě a v dobré víře -> vyvratitelná právní domněnka*

Zákaz zneužití práva

- *Zneužití práva: užití práva v rozporu s jeho účelem*
- *= z bezprávní nevznikne právo - jestliže někdo jedná protiprávně,*
- *nemůže mu spravedlivě vzniknout nějaké právo*
- *Šikana: určité právo je vykonáváno jen za účelem jinému škodit*
- *§ 6 (1) Každý má povinnost jednat v právním styku poctivě.*
- *(2) Nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého nebo protiprávního činu. Nikdo nesmí těžit ani z protiprávního stavu, který vyvolal nebo nad kterým má kontrolu.*
- *§ 8 NOZ – „Zjevné zneužití práva nepožívá právní ochrany.“*
- *Srov. čl. 11 odst. 3 LZPS: „Vlastnictví zavazuje. Nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy. ...“*
- *Př.: zneužití vlastnického práva: výpověď nájmu jen s cílem poškodit nájemce.*

Vigilantibus iura scripta sunt

- *Bdělým náleží práva*
- *Reflexní projev svobody – odpovědnost za sebe sama*
- *právo vždy chrání toho, kdo se o svá práva stará*
- *Týká se zejména institutu PROMLČENÍ – tj. neuplatnění práva včas*

Princip právní jistoty

- *Subjekty mají mít možnost znát své právní postavení -> tj. požadavek jasnosti v právních vztazích*
- *ochrana stability právních vztahů*
- *Zaručuje se např.:*
- *předvídatelnost právního postavení*
- *legitimní očekávání (srov. principy poctivosti a ochrany dobré víry)*
- *ochrana nabytých práv*
- *§ 13 – předvídatelnost soudního rozhodnutí*

Pacta sunt servanda

- *Smlouvy zavazují – uzavření smlouvy vyvolává povinnost smluvních stran ze smlouvy plnit -> v případě neplnění požívají práva ve smlouvě uvedená soudní ochrany.*
- *§ 3 odst. 2 písm. d) „Daný slib zavazuje a smlouvy mají být splněny“*
- *může být prolomena odstoupením od smlouvy (ve výjimečných případech - pokud stanovuje zákon nebo se strany dohodnou)*

Nikdo nemůže převést více práv než má

- *Obecně platné pravidlo χ výjimky stanoveny v §1109 a násl.*

Zásada prevence a neminem laedere

- *Předcházet porušení práva a nikomu neškodit*
- *§ 2900 a násl.*

Ochrana dobrých mravů

- *Obecná klauzule, která umožňuje nepřipustit právní ochranu, jsou-li dotčeny základní společenské hodnoty, na kterých je třeba v dané společnosti trvat.*
- *Mění se v čase stejně, jako se mění tyto hodnoty.*
- *Umožňuje řešení „tvrdosti“ právní úpravy.*

Děkuji za pozornost